

Liikenne- ja viestintäministeriö

PL 31

00023 Valtioneuvosto

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi: laki yksityisistä yleisistä satamista annetun lain sekä kunnallisista satamajärjestyksistä ja liikennemaksuista annetun lain kumoamisesta

Suomen satamaverkko on historiallisten syiden vuoksi kunnallinen. Ainoa poikkeus on Sköldvikin satama Porvoossa. Muut yksityiset satamat ovat hyvin pieniä. Voidaan siis sanoa, että Suomen satamat ovat kunnallisessa omistuksessa. Kunnat omistavat myös satamien maa- ja vesi-alueet. Satamiin on vuosikymmenten mittaan investoitu erittäin paljon rahaa, eikä yksikään kunta ole koskaan ollut valmis luopumaan satamastaan. Satama on useimmille satamakaupungeille tai -kunnille niiden tärkein elinkeinosektori ja työllistäjä. Kunnilta ei kuitenkaan ole pyydetty lausuntoa, vaan ainoastaan Kuntaliitolta.

Koska ministeriön tarkoituksena on satamia koskevien lakien kumoamisella puuttua kunnallisen itsehallinnon perustuslainsuojaan, olisi läpinäkyvyyden kannalta erityisen tärkeää, että kaikki kunnat voisivat lausua kantansa. On myös todettava, ettei valtion ministeriöillä tai muillakaan organisaatioilla ole edes oikeutta puuttua kunnallisen itsehallinnon piiriin kuuluviin asioihin. Eduskunnassa on niissä asioissa voimassa ns. vaikeutettu käsittelyjärjestys.

Lain valmistelussa on kokonaan jätetty huomioimatta lainsäädännön muutoksen taloudelliset ja hallinnolliset vaikutukset sekä vaikutukset satamien, maanteiden ja rautateiden liikenteisiin ja niiden kehitykseen. Satamat ovat merkittäviä työllistäjiä, mutta vaikutukset työllisyyteen ovat jääneet kokonaan analysoimatta. Jos olemassa olevat lait kumotaan, miten on varmistettu että satamissa ei jouduta ns. hallitsemattomaan tilaan? HaminaKotka Satamalla ei ole tiedossa, että tällaista selvitystä olisi tehty.

Kansainvälinen vertailu on sivuutettu vain muutamalla huomautuksella, mikä ei asian kokoon ja tärkeyteen nähden riitä. Tämäkin vähä vertailu on varsin ontuvaa eikä pidä kaikilta osin paikkaansa. Esimerkiksi satamanpitäjien viranomaistehtävät ovat kansainvälisesti tärkeitä ja vaikuttavat tunnetusti liikenteen toimivuuteen ja liikennejärjestelyjen turvaamiseen. Satamaviranomaiseen on totuttu luottamaan. Suomen lakimuutos olisi merkittävä poikkeama kansainvälisestä käytännöstä.

Yhä konkreettisemmin ympäristöön liittyvät velvoitteet ja muut vaikutukset on unohdettu kokonaan, vaikka niitä korostetaan kaikkialla niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin.

Satamaliiton ja sen jäsensatamien kantana on ollut, että nykyinen lainsäädäntö on riittävä ja toimiva. Nykyisellä lainsäädännöllä on pitkät historialliset juuret. Nyt kuitenkin LVM halua saattaa lakiuudistuksen pikaisesti voimaan. Miksi? Lausuntoaikaakin on annettu vain 9.5. asti Satamia koskevan lainsäädännön kumoaminen ilman perusteellista vaikutusarviointia voisi viedä satamat hallitsemattomaan tilaan, ja yhteiskuntapoliittiset seuraamukset voivat olla vakavia ja merkittäviä.

Lisäksi Euroopan Komissio on parhaillaan valmistelemassa uutta satamapakettidirektiiviä, joka on tarkoitus antaa vuoden 2013 alkupuolella. Direktiivin vaikutukset satamiin ja satamien toimintaan tulee ottaa huomioon myös Suomessa, ennen kuin oman kansallisen lainsäädäntömmä muuttamista voidaan harkita.

Jos lait kumotaan, valvonta lakkaa eikä satamatoiminnan perustaminen ole kenenkään kontrollissa eikä valvonnassa. Silloin yleisen sataman perustaminen on vapautettu sääntelystä ja satamia voidaan perustaa mihin tahansa. Tämä olisi vastoin Liikenne- ja viestintäministeriön usein esille tuomaa kantaa, että Suomessa on jo nykyisinkin liian monta satamaa. Valtioneuvoston luvan poistaminen johtaisi täysin päinvastaiseen tilanteeseen. Se, että valtio vuonna 2008 esti asuntoministeri Jan Vapaavuoren toimesta Vihdin kauppakeskus Ideaparkin perustamisen, oli HaminaKotka Satama Oy:n näkemyksen mukaan oikeansuuntainen ja merkittävä valtiovallan linjaus, jolla estettiin valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden vastainen rakentaminen. Satamien perustamisessa on kysymys paljon kauppakeskusta suuremmista ja merkittävimmistä hankkeista, jotka tarvitsevat valtion investointeja meri-, tie- ja rautatieyhteyksiin, vaikka Suomessa on muutenkin liikaa satamakapasiteettia. Siksi HaminaKotka Satama Oy painottaa, että uusien satamien perustamisen tulee olla luvanvaraista, ja luvan myöntäjän on oltava kokonaisnäkömyksen takia valtioneuvosto. Myöskään nykyisten satamien alueilla sijaitsevat yksittäiset laiturit tai terminaalit eivät saa eriytyä omiksi satamikseen, vaan niiden on pysyttävä osana nykyisen sataman toimintaa.

Satamalainsäädännön uudistaminen laitettiin odottamaan, että Valtiovarainministeriön vuonna 2008 aloittama, liikelaitosten soveltuvuutta sisämarkkinoille ja mahdollisia uusia organisaatio- ja ohjausmalleja kartoittava hanke toteutettaisiin. Hankkeen seurauksena on valmisteltu kuntalain muutosesitystä, joka määräisi yhtiöitettävistä kunnallisista liiketoiminnoista sekä antaisi tarvittavat lisämääräykset muutosten tueksi. HaminaKotkan mielestä mahdollinen puuttuminen satamalakeihin tulee tehdä vasta, kun kuntalain muutos on käsitelty ja hyväksytty eduskunnassa sekä edellä mainitut selvitykset ja niiden vaikutusarviot on tehty.

80 % Suomen ulkomaankaupan liikenteestä kulkee satamien kautta. HaminaKotka Satama haluaa olla mukana jatkuvassa kehityksessä, mutta sen mielestä kysymys on niin perustavanlaatuisesta muutoksesta, että kaikki edellä mainitut ja muut asiaan liittyvät tekijät on selvitettävä ja analysoitava kunnolla. Jollei valtio halua sitä tehdä, on kunnille ja niiden omistamille satamille annettava tilaisuus tehdä kattavat selvitykset itse, ennen kuin ne ottavat lausunnoillaan asiaan perusteellisesti kantaa. Ylipäätään HaminaKotka Satama korostaa, että lausunto tulee pyytää kaikilta satamakunnilta. Lainmuutoksessa on kyse erittäin laajavaikutteisesta muutoksesta, jota ei voida ratkaista ilman parlamentaarisesti valittua valmisteluelintä. Myös satamien kuntaomistajien selvitystyö ja kuntien läpinäkyvä demokraattinen päätösprosessi vaativat aikaa. HaminaKotka Satama esittääkin LVM:lle, että lausuntoaikaa pidennetään alkavan kesälomakauden vuoksi vähintäänkin 31.10.2012 asti.

Ystävällisin terveisin

HaminaKotka Satama Oy

Kimmo Naski
toimitusjohtaja